

GONDOLKODÓK ÉS MŰVÉSZEK A VÁLTOZÓ VILÁGBAN

DARWIN

- 1830. Világkörüli út – Galapagos-szigetek: ősi fajok
- Folyamatos fejlődés: evolúció – természetes kiválasztódás, létért folytatott harc
- 1871. Az ember származása c. műve: az ember az evolúció révén emelkedett ki az állatvilágból
- Mendel: génelmélet – alátámasztja Darwin elképzeléseit
- Darwin hatása a társadalomelméletekre: szociáldarwinizmus - a fajok fennmaradásának a vizsgálata: a fajok harcában az erősebb marad fenn – a létért folytatott harc következménye: az erősebb fennmaradása

POZITIVIZMUS

- A filozófia racionális megközelítése jellemzi
- Liberális szemléletű: a fejlődő polgárság nézeteit tükrözi
- Az ember alapvetően társadalmi lény és nem természeti (ez hibás nézet)
- Az embernek nincs szabad akarata
- A pozitívizmus „a tények tudománya” - a tények leírása a tudomány feladata – nem magyarázták a tényeket
- nem foglalkoztak a materializmus és idealizmus által felvetett problémákkal

Auguste Comte(1798-1867):

- a pozitívizmus megalapítója – a szociológia megteremtője: a társadalmat a tudomány módszereivel vizsgálta
- hit a fejlődésben, a tudományok mindenhatóságában: az egyén és a társadalom problémáit a tudományok és a technika eredményei fogják megoldani
- a XIX. sz. szerintük a fejlődés százada: a technikai fejlődés jólétet biztosít, a társadalmi problémákat meg lehet oldani

John Stuart Mill(1806-1873)

- liberális demokrácia eszméinek megfogalmazója
- A pozitívista filozófiából indult ki
- Utilitarizmus elvének alkalmazása: a társadalmi-politikai intézményeknek akkor van létjogosultsága, ha a lehető legtöbb ember legnagyobb boldogságát előmozdítják
- A személyiség teljes függetlenségét: individualizmus kell megvalósítani

IRRACIONALIZMUS – a pozitívizmussal szembenálló nézet

- Az ember egy hatalmas gépezet része, annak a fogaskerekévé vált – nem tudja a sorsát irányítani
- Az egyént irracionális erők befolyásolják

Arthur Schopenhauer: pesszimista - a világ lényege a szenvedés

- A világot az ösztönök és az akarat irányítják
- A szenvedés oka az akarat vezérelte vágy
- Megoldás: a vágyak leküzdése – erre csak a zseni képes(de: csak az öncélúan alkotó zseni)
- Az ember egyetlen szabadsága, hogy véget vethet az életének
- A szabadság csak az "abszolút-semmit-sem-akarás" ("akaratlanság") által érhető el

Friedrich Nietzsche: Schopenhauer eszméiből indult ki: de: ő optimista

- a világ kiüresedett, de az ember képes új értéket teremteni

- az ember irracionális lény, világ megismerhetetlen
- „Isten meghalt”
- Saját kora: alacsonyrendű, mert a tömegerkölcs, a szolgálkölcs jellemzi
- Az emberiséget két csoportra osztja: a gyengékre és az erősekre
- Az egyének az irányítható tömegbe olvadnak be – egyén és társadalom egymással szemben állnak
- Übermensch – felsőbbrendű ember – képes értéket teremteni – Isten emberi megfelelője
- gondolatait szélsőséges irányzatok használták

Kirkegaard

- Gondolatai szerint az individualitás teljes mértékben meg fog szünni, és az emberben bekövetkezik az "elszemélytelenedés".
- A közönséges emberi lét szemben áll az önmagát választásokban megvalósító emberi léttől.

Bergson

- Bergson az intuíció, a megézés fontosságát hirdeti. Véleménye szerint a világot csak itellektuális megézés segítségével ismerhetjük meg. ("a dolgok nem azonosak önmagukkal") Az intuicionizmus képviselője. Az Időelmélet kidolgozója, melynek szerint két idő létezik:
- Objektív idő (fizikai idő, mérhető)
- Szubjektív idő (valós, megélt idő)

Marx, és Engels

- A "lét és tudat" viszonyát vizsgálják. véleményük szerint a lét elsődleges, az hat a tudatra.

SIGMUND FREUD: pszichoanalízis módszere – szorongások, félelmek okainak feltárása

- Okok: szexualitásban gyökereznek
- Psziché szintjei: ösztön-én, én, felettes-én
- A lelki működés: a különböző szintek összjátéka
- Egészséges lelki működés: ezek harmóniája
- Betegségek kialakulásának oka: a aharmónia felborulása
- Felettes-én: tanulással alakul ki – a társadalmi elvárásoknak megfelelően: a szülők és a tanárok az adott társadalom elvárásait közvetítik

MŰVÉSZETEK

- A technika vívmányainak alkalmazása: fényképészet, film
- Szórakoztatóipar megszületése – ez lehetőség a művészeknek –de: ki kell szolgálniuk a közízlést
- Köv.: a művészek egy része elfordult a tömegízlés kielégítésétől
- A tömegkultúra és a magas művészetek elválása – jelentős alkotók nyomorogtak, míg egyes mesteremberek meggazdagodtak
- Irodalom: Zola: naturalizmus – a tudományos módszerek alkalmazása
- Dosztojevszkij: lélektani elemzés
- Proust: szabad asszociációk
- Zene: Schönberg, Orff, Debussy, Bartók
- Képzőművészetek: izmusok, szecesszió

Freud egyik fontos kezeléstechnikai felfedezése volt, hogy az emberek a pszichoanalitikus kezelés során, de mindennapi életükben is korábbi - gyakran fájdalmas - élményeiket ismételtetik, anélkül, hogy erről tudomásuk lenne. Ez sok kapcsolati problémának, szenvedésnek forrása életünkben. A kezelés során lehetőség nyílik arra, hogy traumás élményeink ilyen, hosszú távú hatásaitól megszabaduljunk. Mindebben semmi misztikus nincsen. A tudományos kutatások fényében ma már világos, hogy sok lelki folyamatunk tudattalanul zajlik. Azt is tudjuk, hogy minden tapasztalatunk, így a legkorábbi, szülő-gyerek kapcsolatban átélt pozitív és negatív - traumás - élmények is tanulási folyamatok eredményeként rögzülnek bennünk. Ez az emléktanyag igen tartós és csak részben tudatos. Azaz, életre szólóan "megtanuljuk" hogy hogyan alkalmazkodjunk bizonyos emberi kapcsolatokban. Ennek a tanulásnak a következménye, hogy kapcsolatainkban ismétlődések lesznek és az is, hogy a változással szemben ellenállást tanúsítunk, még akkor is, ha a változás szenvedéseinktől szabadítana meg.